

BELEID ROND UITVAARTEN IN DE RK PAROCHIES ZUIDOOST TWENTE

Ingaande Pinksteren 2026

1. Het aannemen van een uitvaart

Verhuur of uitvaart via de parochie

- a. Conform de afspraken in onze parochies kan een parochiekerk in principe alleen verhuurd worden voor een uitvaart, mits dit verhuur aan een andere christelijke kerk betreft en de viering onder verantwoordelijkheid van de zusterkerk plaatsvindt. De parochie levert in dit geval alleen het gebouw en de koster, echter geen voorganger, koor of kruisje of welke andere dienst dan ook.
- b. Indien de uitvaart via de parochie verloopt, dan zijn de onderstaande afspraken van kracht.
- c. **In bijzondere gevallen: ter beoordeling aan het pastoraal team.**

Criteria aanname

- a. Uitvaarten worden aangenomen voor diegenen, die op het moment van overlijden geregistreerd staan als parochiaan in onze parochies, en voor niet-parochianen die een aantoonbaar sterke binding hadden met onze parochie. Gedacht kan worden aan voormalige parochianen, die noodgedwongen elders zijn gaan wonen, bijvoorbeeld in een woonzorgcentrum.
- b. Ook voor gestorvenen, die geen binding hebben met de parochie, kan in onze kerken, naar redelijkheid en billijkheid, een uitvaartviering worden gehouden. Dit ter beoordeling aan het pastoraal team. Deze uitvaarten worden uitgevoerd volgens de geldende afspraken en tarieven binnen de parochie.

Eerste contact

- c. De uitvaartondernemer maakt de eerste principe-afspraken met de nabestaanden. Deze afspraken worden definitief na overleg met de parochie.
- d. Daartoe heeft elke parochie een eigen uitvaartcoördinator, waarmee de uitvaartondernemer contact legt.
- e. Elke parochie volgt daarbij een eigen uitvaartprotocol, volgens welke alle betrokkenen worden geïnformeerd.
- f. De voorgangers (pastores en parochiële uitvaartvoorgangers) zijn volgens een model van evenredige verdeling beschikbaar.

2. De voorganger bij uitvaart en avondwake

- a. De voorganger bij een uitvaart is een lid van het pastoraal team, een parochiële voorganger of een assisterend pastor op wie het pastoraal team krachtens afspraak een beroep kan doen;
- b. De voorganger bij een avondwake of een uitvaart op de avond en op zaterdag is een parochiële uitvaartvoorganger;
- c. Uitvaarten worden evenredig verdeeld over de daarvoor beschikbare voorgangers;

- d. Indien er bij de overledene of de nabestaanden verzocht werd/wordt om een andere dan de aangewezen voorganger, dan wordt hierop positief beslist, indien:
- Er met deze voorganger een (familie)band bestaat;
 - Er tussen de overledene/nabestaanden en de voorganger van onze parochie in een begeleidingstraject een belangrijke band is ontstaan. Een enkele bediening van de ziekenzalving of – zegening is geen reden voor een positieve beslissing. Dit is niet vanzelfsprekend maar ook niet uitgesloten;
 - Als de voorganger van buiten de parochie komt wordt verwacht, dat hij/zij zich houdt aan de gemaakte afspraken, waartoe ook behoort het uitvaartbeleid van de parochie.
- e. In situaties als genoemd onder 2.d zal het pastoraal team flexibel beslissen.
- f. Wanneer sprake is van een uitvaart in oecumenische context, bestaat de mogelijkheid dat ook een voorganger uit een andere dan de rooms-katholieke traditie mede de viering verzorgt. Deze gaat dan samen voor met een voorganger van de parochie en binnen de hier geschetste kaders.
- g. De voorganger is gehouden aan het beleid zoals vastgelegd in deze notitie en aan de richtlijnen in de notitie 'vrijwilligers in de liturgie' (6 juni 2016, gewijzigd op 16 januari 2019). In deze notitie is geschreven, dat we parochianen die voorgaan in (weekend- en) uitvaartvieringen, waarvan de overweging gewoonlijk een vast onderdeel uitmaakt, een vaste plek in onze parochies willen geven. Daartoe zullen zij op voordracht van het pastoraal team een zending van de pastoor ontvangen voor vier jaar, die telkens weer met vier jaar na een evaluatie in samenspraak met een lid van het pastoraal team verlengd kan worden.
- De zending is een teken van wederzijdse verbondenheid.
- Van het pastoraal team vraagt dit:
- dat het zorg draagt voor de vorming en toerusting van de parochiële uitvaartvoorgangers;
 - en dat het de parochiële uitvaartvoorgangers waar nodig begeleidt en bijstaat.
- Van de parochiële uitvaartvoorgangers vraagt dit:
- bereidheid om aan de vorming en toerusting deel te nemen;
 - bereidheid om in principe voor te gaan in alle locaties binnen de eigen parochie en – als dat mogelijk is – ook in de andere parochies van Zuidoost Twente;
 - om als zij voor een andere organisatie als spreker of voorganger bij uitvaarten optreden binnen het werkgebied van de parochies van Zuidoost Twente niet Gods Woord te verkondigen en geen kerkelijke rituelen te gebruiken. Mocht dit wel de wens zijn van de familie, dan is een kerkelijke uitvaart voor de hand liggend; -om zich te houden aan de gedragscode pastoraat (Gedragscode pastoraat voor de Rooms Katholieke Kerk).

3. De vormgeving van de uitvaartviering

Inleiding

Door een in de coronatijd versnelde ontwikkeling zien we enerzijds dat mensen veel minder vaak afscheid nemen op de wijze die we van oudsher kennen; met een avondwake en een uitvaart op de dag met aansluitend een begrafenis of crematie. Veel vaker vragen nabestaanden in plaats van deze twee vieringen om één viering, een uitvaartviering op de avond of op de morgen. Daarbij heeft de viering veelal de vorm van een viering van Woord en Gebed: de door het pastoraal team vanaf 2016 ingezette weg om in beginsel voor een viering van Woord en Gebed te kiezen, tenzij de nabestaanden uitdrukkelijk een Eucharistie- of Communieviering wensen - en de voorganger daarmee instemt – sluit inmiddels over het algemeen aan bij de wens van de familie. Vanaf 1 januari 2028 is er – op grond van het beleid van het bisdom – alleen nog de keuze voor een Eucharistieviering of viering van Woord en Gebed.

Anderzijds zien we dat nabestaanden steeds vaker in kleine kring afscheid willen nemen en dat men daarvoor steeds meer kiest voor andere ruimten dan kerkgebouwen. Omdat wij deze ontwikkeling betreuren willen wij ons inzetten om te werken aan mogelijkheden om ook in onze kerken in kleine kring afscheid te kunnen nemen.

In onze parochies bieden wij de volgende mogelijkheden aan om afscheid te nemen:

Vieringen rond een uitvaart

a) een avondwake

Hoewel nabestaanden hier minder vaak voor kiezen, blijft het mogelijk om een avondwake in onze kerken te houden.

Een avondwake is een eenvoudige gebedsviering, waarin men samenkomt om te bidden voor de overledene en nabestaanden. Er is ruimte voor persoonlijke bijdragen, zoals In Memoriam, herinneringen en gedichten. Er is echter geen sprake van een overweging of absoute. *Wel wordt er als regel een korte bezinning gehouden.* De voorganger is een parochiaan van de uitvaart groep. De overledene hoeft niet noodzakelijkerwijs naar de plek van samenkomst te zijn overgebracht. Een avondwake kan eventueel in onderling overleg ook op zondagavond plaatsvinden.

Een avondwake kan ook plaatsvinden, zonder dat hier een uitvaartviering op volgt.

b) een uitvaartviering

Deze kan zowel op de avond als op de dag plaatsvinden, waarna de begrafenis of de crematie de volgende dag of aansluitend plaatsvindt.

De uitvaartviering is in principe een viering van Woord en Gebed. Indien dit uitdrukkelijk gewenst wordt, kan de uitvaart die op de dag plaatsvindt, ook gehouden worden als Eucharistie- of Communieviering (tot 1 januari 2028). Dit in overleg en ter beoordeling van de voorganger. Anders dan in een avondwake is er in een uitvaartviering een verkondiging en een absoute, en wisselen Schriftlezing en overweging, gebed en bezinnende teksten elkaar af. Er is ruimte voor persoonlijke bijdragen, zoals In Memoriam, herinneringen en gedichten. Het lichaam van de overledene is naar de ruimte van samenkomst overgebracht.

Een uitvaartviering in de avond en op zaterdag wordt in principe voorgegaan door parochiële uitvaartvoorganger. In een uitvaartviering op de dag door de week gaan pastores en parochiële uitvaartvoorgangers voor.

De plichtigheid op de begraafplaats of het afscheid in een crematorium aansluitend aan de viering of op de volgende dag wordt verzorgd door de voorganger(s) van de uitvaartviering.

In overleg kan een uitvaartviering op zaterdag overdag of zondag avond plaatsvinden.

De locaties waar uitvaarten plaatsvinden

Avondwakes en uitvaartvieringen vinden bij voorkeur plaats in één van onze kerken. Een kerk is daarvoor als gewijde ruimte én als huis van de geloofsgemeenschap het meest passend. De kerk leent zich ook voor een uitvaart in kleine kring. Een aantal kerken in onze parochies beschikt over een kapel (een kleinere ruimte in of nabij de kerk); daar waar dat niet is, werken wij aan mogelijkheden voor een zodanige inrichting – bijvoorbeeld in een zijbeuk of op het priesterkoor – dat men afscheid kan nemen in een intieme sfeer.

Met uitzondering van de eucharistieviering, die altijd in de kerk plaatsvindt, kan een uitvaart in de vorm van een viering van Woord en Gebed eventueel ook in een andere passende ruimte plaatsvinden, bijvoorbeeld in de aula van een uitvaartcentrum of crematorium.

De uitvaartliturgie

De parochies beschikken over een standaardboekje voor uitvaartvieringen en avondwake. Hierin zijn de liederen opgenomen die de koren tijdens een avondwake en uitvaartviering kunnen zingen. Wanneer de familie wenst dat het koor één of enkele andere liederen zingt, moet dit overlegd worden met de dirigent van het koor.

Er is een digitale uitvaart-liturgiemap beschikbaar. Bij de voorbereiding met de voorganger kunnen betrokkenen ook zelf teksten inbrengen.

In overleg met de voorganger kunnen nabestaanden voor een eigen uitvaartboekje kiezen dat kan worden samengesteld aan de hand van de digitale uitvaartliturgiemap. Het boekje dient voordat het gedrukt wordt goedgekeurd te zijn door de voorganger. De nabestaanden dragen, al dan niet via de uitvaartondernemer, zelf zorg voor het drukken van het boekje en de kosten daarvan.

De liturgische zang en muziek

Als regel is er een parochiekoor beschikbaar voor de zang in de uitvaart of avondwake in onze parochiekerken. Voor de aula van het crematorium en voor vieringen op alternatieve locaties is in principe geen koor beschikbaar.

In principe wordt er in de uitvaartviering of avondwake in kerk of kapel met aanwezigheid van een koor geen CD-muziek ten gehore gebracht. Indien sprake is van een vraag naar een CD-muziek of zangnummer, dan kan de voorganger hiervoor toestemming verlenen, indien:

- er sprake is van een enkel stuk;
- de muziek qua stijl passend is.

In overleg met de voorganger kan een solist voor wat betreft de zang en kunnen instrumentalisten m.b.t. het maken van muziek een plek krijgen in de viering. Eventueel kan een viering ook alleen bestaan uit eigen zang of CD's. Ook hiervoor geldt dat een en ander passend is. Eventuele kosten zijn voor rekening van de opdrachtgever van de uitvaart.

Rol van familie, vrienden e.a.

Als regel kunnen familieleden, vrienden en bekenden, actief betrokken zijn bij de uitvaartviering. In overleg met de voorganger kunnen zij o.a.:

- de bloemen dragen (i.o.m. uitvaartonderneming);
- de overledene naar binnen begeleiden en uitgeleiden (i.o.m. uitvaartonderneming);
- de kaarsen ontsteken bij de lichtritus;
- de eerste lezing voorlezen;
- de voorbede uitspreken;
- een gedachte/gedicht/herinnering aan hun overledene uitspreken;
- nog iets anders inbrengen, na toestemming van de voorganger en naar diens oordeel passend in of bij de kerkelijke uitvaartliturgie;
- contact opnemen met een bloemengroep voor wensen ten aanzien van de bloemversiering.

Diversen

Het samenstellen van een gedachtenis- of bidprentje wordt door de nabestaanden verzorgd.

Tijdens de avondwake of uitvaartviering wordt gewoonlijk een kruisje met de naam van de overledene een plek gegeven in de kerk. Ook wordt tijdens deze viering de naam van de overledene bijgeschreven in het parochiële overlijdensregister.

In elke uitvaartviering, ongeacht de vorm, wordt gecollecteerd voor het pastorale werk, waardoor o.a. de gedachtenis van de overledene(n) voortgang kan vinden. Indien uitdrukkelijk verzocht wordt om een afdracht c.q. collecte voor een goed doel, dan is hiervoor gelegenheid bij het verlaten van de kerk in daarvoor neergezette bussen of schalen. De voorganger zal hierop wijzen. De voorganger beslist of het voorgestelde goede doel passend is.

Wanneer in de uitvaartviering foto's worden gemaakt, dient een en ander onopvallend, beperkt en met rust en respect uitgevoerd te worden, na overleg met de voorganger. Van de uitvaartviering wordt in veel kerken een dvd of geluidsopname gemaakt.

Met betrekking tot de inrichting en het gebruik van het kerkgebouw en kapellen dient het karakter en het gebruik ervan voor de eredienst gerespecteerd te worden.

In sommige kerken is het mogelijk gebruik te maken van een beeldscherm (power point). Foto's kunnen bij een condoleance getoond worden, niet tijdens de viering. Het scherm of de schermen mogen niet op het altaar staan. Ook een foto en een glas water worden niet op het altaar maar op een apart tafeltje geplaatst; het altaar is immers gewijd.

Pastores en parochiële uitvaartvoorgangers zijn bereid om parochianen bij leven te bezoeken om de uitvaartmogelijkheden -en wensen met elkaar te bespreken en eventueel vast te leggen. De parochianen zullen hierover in de parochie media en door middel van een folder geïnformeerd worden.

Als er geen kerkelijke uitvaart heeft plaatsgevonden, maar de wens bestaat om een kruisje in de kerk op te hangen en de naam van de overledene bij te schrijven in het parochiële overlijdensregister – of een ander plaatselijk kerkelijk gebruik bij overlijden -, kan hieraan tegemoet gekomen worden na afloop van een reguliere doordeweekse- of weekendviering, in overleg met de voorganger. In dat geval wordt de familie uitgenodigd voor de Allerzielenviering en voor de weekendviering een jaar na het overlijden (de jaargedachtenis).

In de parochiemediën en in de persoonlijke contacten met parochianen zullen we aandacht besteden aan alle mogelijkheden die de kerk in geval van overlijden kan en wil bieden.

4. De nazorg

De pastor of parochiële uitvaartvoorganger die in de viering is voorgegaan, neemt korte tijd na de uitvaart contact op met de nabestaanden. In een telefonisch of fysiek gesprek wordt besproken of de voorbereiding en de uitvaart naar wens zijn geweest. Daarbij wordt ook besproken of verdere begeleiding van de nabestaande(n) gewenst is, door de betreffende voorganger of door een parochiaan die in de betreffende geloofsgemeenschap zorg draagt voor een goede nazorg. De familie wordt uitgenodigd voor de Allerzielenviering en, voor zover dit plaatselijk gebruik is of wordt, een jaar na het overlijden (de jaargedachtenis).

5. Tarieven

De tarieven voor alle inzet van de parochie rond uitvaarten worden vastgesteld en bekendgemaakt door het parochiebestuur.

Vastgesteld in de vergadering van het pastoraal team d.d. 10 maart 2026. Ingangsdatum: 24 mei 2026. Deze beleidsnotitie vervangt de beleidsnotitie d.d. 10 maart 2025, gewijzigd op 2 januari 2026.